

Верховний
Суд

Окремі категорії цивільних справ під час війни

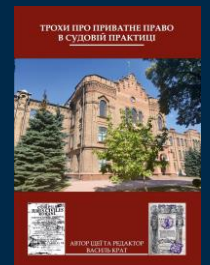
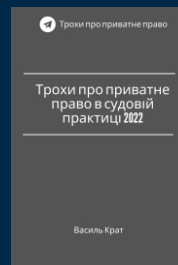
17 березня 2023 року

Василь Крат, суддя Верховного Суду
кандидат юридичних наук, доцент
Telegram: <https://t.me/glossema>

Джерела

Трохи про приватне право в судовій практиці (за матеріалами публікацій в соціальній мережі Facebook за 2021 рік) / Редактор та упорядник В. І. Крат. – Київ, 2021. 234 с. URL: <https://t.me/glossema/2>

Трохи про приватне право в судовій практиці (за матеріалами публікацій в телеграм-каналі «Трохи про приватне право» за 2022 рік) / Автор та редактор В. І. Крат. – Київ, 2022. 444 с. URL: <https://t.me/glossema/727>

I. Трохи про спадкові спори

Зупинення строку на прийняття спадщини постановою КМУ

Постанова КЦС ВС від 25.01.2023 року у справі № 676/47/21

У доктрині приватного права зауважується, що ієрархія актів цивільного законодавства може базуватися на їх юридичній силі (вимір по вертикалі). Вона поширюється, по-перше, на співвідношення закону та підзаконних актів та, по-друге, на співвідношення Конституції та законів (як кодифікованих, так і інших (поточних)). Одночасно слід визнати існування ієрархії між ЦК як кодифікованим законом та іншими (поточними) законами, що регулюють цивільні відносини. Ця ієрархія базується на визнанні ЦК основним актом цивільного законодавства (вимір ієрархії по горизонталі) (див. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Т. 1: Загальні положення. Особи / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. - Харків: ЕКУС, 2020. - С. 45).

Стосовно виміру ієрархії актів цивільного законодавства по горизонталі, то в статті 4 ЦК України закріплюється пріоритет норм ЦК (як основного регулятора приватних відносин) над нормами інших законів. Причому, що такий спосіб вирішення колізії норм ЦК із нормами інших законів, із констатацією пріоритету норм ЦК над нормами інших законів, підтримувався, зокрема, Конституційним Судом України (див. рішення від 13 березня 2012 року у справі № 5-рп/2012), Верховним Судом України (див. постанову Верховного Суду України від 30 жовтня 2013 року у справі № 6-59цс13, постанову Верховного Суду України від 16 грудня 2015 року у справі № 6-2023цс15), Великою Палатою Верховного Суду (див. постанову Великої Палати Верховного Суду від 22 червня 2021 року в справі № 334/3161/17 (провадження № 14-188 цс 20)).

Зупинення строку на прийняття спадщини постановою КМУ

Постанова КЦС ВС від 25.01.2023 року у справі № 676/47/21

Щодо виміру ієрархії актів цивільного законодавства по вертикалі, то в статті 4 ЦК України встановлено повний перелік нормативно-правових актів, якими можуть регулюватися цивільні відносини. Крім Конституції України, ЦК України та інших законів України, цивільні відносини можуть регулюватися, за загальним правилом, лише такими підзаконними актами, як: акти Президента України, видані у випадках, установлених виключно Конституцією України; постанови Кабінету Міністрів України, що не суперечать положенням ЦК України та інших законів України. Якщо постанова Кабінету Міністрів України суперечить положенням ЦК України, або іншому закону, мають застосовуватися відповідні положення ЦК або іншого закону. Інші органи державної влади України та органи влади Автономної Республіки Крим можуть видавати нормативні акти, що регулюють цивільні відносини, лише у випадках і в межах, установлених Конституцією України та законом. Таким чином можливість видання актів цивільного законодавства на підзаконному рівні для зазначених органів суттєвим чином обмежена (див. постанову Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 06 листопада 2019 року в справі № 490/7071/16-ц (провадження № 61-25815св18).

Зупинення строку на прийняття спадщини постановою КМУ

Постанова КЦС ВС від 25.01.2023 року у справі № 676/47/21

Тлумачення вказаних норм, з урахуванням виміру ієрархії актів цивільного законодавства по вертикалі, свідчить, що:

правила щодо строку на прийняття спадщини (початок перебігу, наслідки спливу) регулюються Цивільним кодексом України, який прийнятий Верховною Радою України і є основним актом цивільного законодавства України;

строк на прийняття спадщини по своїй сутності є присічним (статті 1270, 1272 ЦК), оскільки його сплив призводить до того, що спадкоємець вважається таким, який не прийняв спадщину. Тобто сплив строку «присікає» право на прийняття спадщини. Проте в законі, вочевидь з урахуванням сутності права на прийняття спадщини як майнового, передбачена можливість: за згодою самих спадкоємців, що прийняли спадщину, подати заяву про прийняття спадщини (частина друга статті 1272 ЦК України); для спадкоємця звернутися з позовною вимогою та за наявності поважної причини суд визначає додатковий строк на прийняття спадщини (частина третя статті 1272 ЦК України);

Зупинення строку на прийняття спадщини постановою КМУ Постанова КЦС ВС від 25.01.2023 року у справі № 676/47/21

законодавець як у статті 1270 ЦК України, так і в інших нормах ЦК України, не передбачає допустимості існування такої конструкції як «зупинення перебігу строку на прийняття спадщини» та можливості в постанові Кабінету Міністрів України визначати інші правила щодо строку на прийняття спадщини;

пункт 3 постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 164 «Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану» (в редакції, чинній на момент виникнення спірних правовідносин) суперечить статтям 1270, 1272 ЦК України, а тому не підлягає застосуванню.

II. Трохи про сімейні спори

Обмежувальний напис

Постанова КЦС ВС від 02.03.2023 у справі № 487/2224/22

Водночас, при оцінці доводів касаційної скарги щодо не урахування судом апеляційної інстанції ризиків вчинення ОСОБА_2 домашнього насильства відносно ОСОБА_1 , колегія суддів ураховує, що між сторонами наявний тривалий конфлікт щодо визначення місця проживання їх спільних дітей.

При розгляді цивільної справи № 487/3080/21 за позовом ОСОБА_1 до ОСОБА_2 про стягнення аліментів на утримання дітей, останній заперечував проти його задоволення, зокрема з підстав того, що діти проживали до початку війни разом із ним. Крім того, у провадженні суду перебуває справа за позовом ОСОБА_2 до ОСОБА_1 , третя особа: служба у справах дітей адміністрації Заводського району Миколаївської міської ради, про визначення місця проживання дітей та стягнення аліментів (справа № 487/7901/21), провадження у якій зупинено **у зв'язку з перебуванням відповідача у складі Збройних Сил України та відсутністю його на території м. Миколаєва та Миколаївської області з 24 лютого 2022 року.** З урахуванням встановлених у наведених вище судових справах обставинах щодо проживання спільних дітей сторін з лютого 2022 року із заявницею, відсутністю ОСОБА_2 на території області проживання заявниці, колегія суддів **погоджується із висновками суду апеляційної інстанції, що встановлення заборони ОСОБА_2 , як батьку дітей ОСОБА_1 , наблизитися до місця її проживання та проживання їх спільних дітей, вести листування та телефонні переговори із нею, як матір'ю його дітей, з якою проживають його діти, за умови відсутності належних, допустимих та достатніх доказів наявності чинників і умов, які створюють або можуть створювати небезпеку для ОСОБА_1 , не можуть бути визнані обґрунтованими за обставин цієї справи.**

Визначення місця проживання дитини

Постанова КЦС ВС від 09.02.2023 у справі № 753/572/20

З огляду на введення воєнного стану в Україні, вирішуючи спори, що стосуються прав та інтересів дитини, першочерговим завданням держави є забезпечення її безпеки і права на життя.

Суд апеляційної інстанції створив усі умови для реалізації права дитини бути заслуханою у спосіб, який суд правильно визначив як можливий під час триваючої широкомасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України, коли дитина перебуває на території іншої держави, яка надає притулок громадянам України.

Верховний Суд погоджується з висновками суду апеляційної інстанції, що позивач не надав достатніх належних та допустимих доказів на підтвердження необхідності визначення місця проживання дитини з батьком з огляду на інтереси самої дитини, які переважають над інтересами і бажаннями її батьків, а також, що в умовах воєнного стану в Україні дитині безпечніше залишатись з матір'ю в Румунії.

Визначення місця проживання дитини

Постанова КЦС ВС від 09.02.2023 у справі № 753/572/20

Верховний Суд, враховучи норми Конвенції про права дитини щодо забезпечення її якнайкращих інтересів та безпеки і права на життя, введення в Україні воєнного стану, перебування дитини з матір'ю в Румунії, її право бути заслуханою, бажання самої дитини, якій виповнилося 11 років на час ухвалення оскаржуваного рішення, дійшов висновку про обґрунтованість рішення суду апеляційної інстанції щодо недоведеності позовних вимог та відсутності підстав для задоволення позову.

Доводи касаційної скарги, що ОСОБА_3 тривалий час проживав разом з батьком, який безпосередньо займався його розвитком та вихованням, навчальний заклад, який відвідує дитина з 2018 року знаходиться поруч з місцем проживання, і тому немає поважних підстав для зміни місця її проживання, є безпідставними, оскільки відповідно до Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України на всій території України введено воєнний стан, і внаслідок загрози життю та здоров'ю дитини через масові ракетні обстріли 21 квітня 2022 року ОСОБА_2 разом із сином ОСОБА_3 виїхали до Румунії, де отримали тимчасовий захист та знаходяться тепер, тож на сьогодні дитині безпечніше залишатись з мамою в Румунії, що не заперечував і позивач.

III. Трохи про проблеми в сфері приватного права

Компенсація за мобілізоване (примусово відчужене) майно

Ухвала КЦС ВС від 01.12.2021

у справі № 757/14424/20

Предметом спору у справі, яка розглядається, є заподіяння шкоди майновим інтересам позивачів в результаті мобілізації (примусового відчуження) належного їм на праві власності майна та відшкодування моральної шкоди.

Обґрунтовуючи порушене право, на захист якого позивачі звернулися до суду із цим позовом, останні посилалися на положення абзацу 3 частини першої статті 22 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» та норми статті 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Відповідно до абзацу 3 частини першої статті 22 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» громадяни зобов'язані надавати в установленому порядку під час мобілізації будівлі, споруди, транспортні засоби та інше майно, власниками яких вони є, Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, Оперативно-рятувальній службі цивільного захисту з наступним відшкодуванням державою їх вартості в порядку, встановленому законом.

Компенсація за мобілізоване (примусово відчужене) майно

Ухвала КЦС ВС від 01.12.2021

у справі № 757/14424/20

З указаної правової норми слідує, що держава зобов'язана відшкодувати громадянам вартість вилучених в них будівель, проте на даний час відсутній встановлений законом порядок отримання такої компенсації.

Зокрема, у законодавстві України відсутня не тільки процедура виплати означеної компенсації (див. для порівняння *mutatis mutandis* рішення ЄСПЛ від 24 квітня 2014 року у справі «Будченко проти України», заява № 38677/06, пункт 42), але й чіткі умови, необхідні для заявлення майнової вимоги до держави про надання такого відшкодування (див. *mutatis mutandis* ухвалу ЄСПЛ щодо прийнятності від 30 вересня 2014 року у справі «Петльований проти України» заява № 54904/08).

На підставі викладеного передбачене у статті 22 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» право на компенсацію вартості будівлі, не породжує легітимного очікування на отримання від держави України такого відшкодування за примусово відчужене майно. У законодавстві України немає такої юридичної основи, що дає змогу визначити конкретний майновий інтерес позивачів.

Компенсація за мобілізоване (примусово відчужене) майно

Ухвала КЦС ВС від 01.12.2021

у справі № 757/14424/20

Тому, суди першої та апеляційної інстанцій у цій справі, та інших справах поширили практику застосування для вирішення такого питання положення статті 1 Першого протоколу до Конвенції, і на підставі цієї норми стягували грошову компенсацію за мобілізоване (примусово відчужене) майно.

Водночас існуюча судова практика, в тому числі практика Великої Палати Верховного Суду, стосується переважно правовідносин щодо відшкодування шкоди, заподіяної громадянам (на підставі частини першої статті 19 Закону України «Про боротьбу з тероризмом»), але ці правовідносини є відмінними від тих, що виникли у даній справі. Подібні правовідносини виникли у справі № 757/64569/16-ц, у якій позивачкою також ставилось питання про виплату компенсації за мобілізоване майно та стягнення матеріальної та моральної шкоди, яка на даний перебуває на розгляді Верховного Суду.

У зв'язку з тим, що законодавцем не затверджено механізму виплати компенсації за мобілізоване майно під час проведення антитерористичної операції на окремих територіях Донецької та Луганської областей, а також порядку визначення її розміру, постає питання щодо можливості застосування до таких правовідносин загальних норм, зокрема норм статті 1 Першого протоколу до Конвенції. Крім того, існує необхідність формування висновку Великою Палатою Верховного Суду щодо повноважень суду за наявності позовних вимог до держави про компенсацію за мобілізоване (відчужене майно) замість цього присудити особі компенсацію за невиконання державою позитивного обов'язку у розумінні статті 1 Першого протоколу до Конвенції та відповідних рішень ЄСПЛ.

Компенсація за мобілізоване (примусово відчужене) майно

Ухвала ВП ВС від 23.12.2021

у справі № 757/14424/20

Разом з тим в ухвалі Верховного Суду у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду від 01 грудня 2021 року **відсутні посилання на кількісні й якісні показники**, які б свідчили про те, що передача цієї справи до Великої Палати Верховного Суду необхідна для забезпечення розвитку права та формування єдиної правозастосовчої практики.

Аналіз судової практики, здійснений на підставі інформації, що міститься у Єдиному державному реєстрі судових рішень, не виявив виключної правової проблеми із зазначеного питання з врахуванням кількісного та якісного вимірів, глибоких та довгострокових розходжень у відповідній судовій практиці.

Оскільки відсутні кількісний та якісний показники щодо вирішення подібних правовідносин, як і відсутні відомості про наявність проблеми невизначеності у вирішенні правового питання, то підстави для прийняття та розгляду Великою Палатою Верховного Суду указаної справи згідно з частиною п'ятою статті 403 ЦПК України відсутні.

Компенсація за мобілізоване (примусово відчужене) майно

Ухвала КЦС ВС від 08.02.2023

у справі № 757/64569/16-ц

У зв'язку з тим, що законодавцем не затверджено механізму виплати компенсації за мобілізоване майно під час проведення антитерористичної операції на окремих територіях Донецької та Луганської областей, а також порядку визначення її розміру, постає питання щодо можливості застосування до таких правовідносин загальних норм, зокрема норм статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

Крім того, існує необхідність формування висновку Великою Палатою Верховного Суду щодо повноважень суду за наявності позовних вимог до держави про компенсацію за мобілізоване (відчужене майно) замість цього присудити особі компенсацію за невиконання державою позитивного обов'язку у розумінні статті 1 Першого протоколу до Конвенції та відповідних рішень ЄСПЛ.

Компенсація за мобілізоване (примусово відчужене) майно

Ухвала КЦС ВС від 08.02.2023

у справі № 757/64569/16-ц

Колегія суддів також звертає увагу на те, що ситуація, яка сталася у зв'язку з триваючою широкомасштабною збройною агресією російської федерації проти України, за наслідками якої на всій території України Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» з доповненнями, введено воєнний стан в Україні, **призводить до виникнення аналогічних спорів, пов'язаних з мобілізацією (вилученням) майна для військових потреб**, тому передача справи на розгляд Великої Палати Верховного Суду необхідна для забезпечення розвитку права та формування єдиної практики у справах, що стосуються прав багатьох громадян.

Зокрема, за даними Організації Об'єднаних Націй, кількість біженців та переселенців внаслідок триваючої широкомасштабної збройною агресії російської федерації проти України перевищила мільйон громадян.

Юрисдикція спорів щодо визнання протиправними та скасування наказів, визнання недійсним актів про примусове відчуження майна

Постанова КГС ВС від 14.02.2023

у справі № 904/868/22

В даній справі предметом спору є оскарження актів щодо примусового відчуження нерухомого майна позивачів, а отже, спір, що виник між сторонами у надій справі, стосується майнових прав позивачів, не зважаючи на те, що виник у площині публічного інтересу.

Відповідно до вимог ст.ст. 316, 317, 319 ЦК України право власності є право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі, інших осіб. Власникові належать права володіння, користування та розпорядження своїм майном. Власник володіє, користується, розпоряджається своїм майно на власний розсуд. Держава не втручається у здійснення власником права власності. Діяльність власника може бути обмежена чи припинена або власника може бути зобов'язано допустити до користування його майном інших осіб лише у випадках і в порядку, встановлених законом.

Відповідно до ч. 2 ст. 353 ЦК України в умовах воєнного або надзвичайного стану майно може бути примусово відчужене у власника з наступним повним відшкодуванням його вартості.

Юрисдикція спорів щодо визнання протиправними та скасування наказів, визнання недійсним актів про примусове відчуження майна

Постанова КГС ВС від 14.02.2023
у справі № 904/868/22

Відповідно до ч. 4 ст. 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан, військове командування разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення) можуть самостійно або із залученням органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування запроваджувати та здійснювати в межах тимчасових обмежень конституційних прав і свобод людини і громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, передбачених указом Президента України про введення воєнного стану, заходи правового режиму воєнного стану, до яких, зокрема, відноситься примусове відчуження майна, що перебуває у приватній або комунальній власності, вилучення майна державних підприємств, державних господарських об'єднань для потреб держави в умовах правового режиму воєнного стану в установленому законом порядку та видання про це відповідних документів встановленого зразка.

Юрисдикція спорів щодо визнання протиправними та скасування наказів, визнання недійсним актів про примусове відчуження майна

Постанова КГС ВС від 14.02.2023

у справі № 904/868/22

Як встановлено судами обох інстанцій, предметом спору у поданій суду заяві є визнання протиправним та скасування наказу, визнання недійсним актів про примусове відчуження майна, відтак, цей спір не підпадає під виключення, передбачене ст. 20 ГПК України (спори щодо вилучення майна для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності).

Згідно з ч. 1 ст. 21 ЦК України суд визнає незаконним та скасовує правовий акт індивідуальної дії, виданий органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим або органом місцевого самоврядування, якщо він суперечить актам цивільного законодавства і порушує цивільні права або інтереси. Таким чином, визнання незаконними рішень суб`єкта владних повноважень може бути способом захисту цивільного права або інтересу.

Юрисдикція спорів щодо визнання протиправними та скасування наказів, визнання недійсним актів про примусове відчуження майна

Постанова КГС ВС від 14.02.2023

у справі № 904/868/22

Відповідно до ч.ч. 1, 2 ст. 267 КАС України право звернутися з адміністративним позовом про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності мають органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, які відповідно до закону можуть викуповувати ці об'єкти для суспільних потреб. Адміністративні справи про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності розглядаються та вирішуються апеляційним адміністративним судом за місцем розташування нерухомого майна, що підлягає примусовому відчуженню.

Тобто, ст. 267 КАС України врегульовано особливості провадження у справах за адміністративними позовами про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з **мотивів суспільної необхідності** за позовами органів виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, які відповідно до закону можуть викуповувати ці об'єкти для суспільних потреб.

Юрисдикція спорів щодо визнання протиправними та скасування наказів, визнання недійсним актів про примусове відчуження майна

Постанова КГС ВС від 14.02.2023

у справі № 904/868/22

Отже, з урахуванням викладеного, якщо порушення своїх прав особа вбачає у наслідках, спричинених рішенням, дією чи бездіяльністю суб`єкта владних повноважень, які вона вважає неправомірними, і ці наслідки призвели до виникнення, зміни чи припинення цивільних правовідносин, мають майновий характер або пов`язаний з реалізацією її майнових або особистих немайнових інтересів, то визнання незаконними (протиправними) таких рішень є способом захисту цивільних прав та інтересів.

Враховуючи наведені вище нормативні положення, не є публічно-правовим спір між суб`єктом владних повноважень та суб`єктом приватного права - юридичною особою, у якому дії суб`єкта владних повноважень спрямовані на виникнення, зміну або припинення цивільних прав юридичної особи. У такому випадку - це спір про право цивільне, незважаючи на те, що у спорі бере участь суб`єкт публічного права.

Спірні правовідносини між учасниками справи виникли внаслідок прийняття рішення про примусове відчуження майна, яке порушує, на думку позивачів, їх права, а тому у позивачів виникла необхідність захисту своїх цивільних прав, у зв`язку з чим вони звернулись до суду із позовом у даній справі. Зважаючи на те, що у даній справі спір фактично пов`язаний з реалізацією цивільних прав позивачів, компетентним судом для вирішення спору є суд господарської юрисдикції.

Давність і карантин & давність і воєнний стан

12. Під час дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), строки, визначені **статтями 257, 258, 362, 559, 681, 728, 786, 1293** цього Кодексу, **продовжуються** на строк дії такого карантину. {Розділ доповнено пунктом 12 згідно із Законом України № 540-IX від 30.03.2020}

19. У період дії в Україні воєнного, надзвичайного стану строки, визначені **статтями 257-259, 362, 559, 681, 728, 786, 1293** цього Кодексу, **продовжуються** на строк його дії. {Розділ доповнено пунктом 19 згідно із Законом України № 2120-IX від 15.03.2022}

Давність і карантин

Ухвала КГС ВС від 16.11.2022 у справі № 910/18489/20

КГС у постанові від 25.08.2021 у справі №914/1560/20 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/99225416>) дійшов висновку, що з огляду на приписи статей 256, 258, п.12 Прикінцевих та перехідних положень ЦК та встановлені судами обставини, а саме, звернення позивача із позовом до суду 18.06.2020 та вимоги позивача про визнання недійсним рішення загальних зборів учасників товариства від 29.03.2019, річна позовна давність щодо цих вимог позивачем не пропущена.

При розгляді цієї справи (№910/18489/20) колегія суддів з'ясувала, що КГС у постанові від 01.12.2021 у справі №373/651/20 дійшов до висновку, який суперечить висновку із постанови від 25.08.2021 у справі №914/1560/20, зазначивши, що оскільки останнім днем для звернення до суду з позовом у межах позовної давності було 01.04.2020, а Закон №540-IX набрав чинності 02.04.2020, з огляду на встановлені з 12.03.2020 карантинні обмеження, які діяли на час закінчення позовної давності, вимоги ст. 257, ч.5 ст. 267 ЦК, п.12 Прикінцевих та перехідних положень ЦК та встановлені судами обставини, обґрунтованим є висновок про поважність причин пропуску позивачем позовної давності.

Давність і карантин

Ухвала КГС ВС від 16.11.2022 у справі № 910/18489/20

Таким чином, існує суперечлива судова практика щодо питання чи продовжуються строки, які мали б спливати під час дії карантину, запровадженого Постановою №211, але до набрання чинності Законом №540-IX, тобто у період з 12.03.2020 по 02.04.2020.

До набрання чинності Законом № 540-IX не існувало норм щодо можливості продовження позовної давності (в тому числі встановленої статтями 257, 258 ЦК) у зв'язку з запровадженням карантину через пандемію COVID-19. Тобто цей Закон містить нову норму, яка врегульовує суспільні відносини, що не були раніше унормовані і фактично виникли лише із запровадженням карантину відповідно до Постанови №211. Тому відсутній ризик виникнення конфлікту норм, які регулюють однакові суспільні відносини.

Закон №540-IX містить пряму вказівку на продовження позовної давності - на строк дії карантину, який, відповідно до Постанови №211, починається саме з 12.03.2020.

Давність і карантин

Ухвала КГС ВС від 16.11.2022 у справі № 910/18489/20

При цьому правовий режим та суспільно-економічні наслідки карантину, що виник через пандемію COVID-19 та тривав з 12.03.2020 до 02.02.2020 (до набрання чинності Законом №540-IX), фактично не відрізнялись від тих, що існували після зазначеної дати. Тому позиція щодо можливості продовження позовної давності лише у разі, якщо сплив такої позовної давності мав настати з 02.04.2020, унеможлиблює звернення інших осіб до суду лише на тій підставі, щодо позовна давність стосовно їх вимог мала спливати у період з 12.03.2020 до 02.04.2020.

У зв'язку з цим колегія суддів вважає, що відсутні підстави пов'язувати можливість продовження позовної давності саме з датою набрання чинності Законом № 540-IX, а не датою введення карантину.

Колегія суддів вважає, що для досягнення єдності практики необхідно відступити саме від правової позиції, викладеної колегією суддів КЦС у постанові від 01.12.2021 у справі №373/651/20 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/101808795>).

Давність і карантин

Ухвала ВП ВС від 01.02.2023 у справі № 910/18489/20

На думку колегії суддів КГС ВС, існує суперечлива судова практика щодо питання, чи продовжуються строки, які мали б спливати під час дії карантину, затвердженого Постановою № 211, але до набрання чинності Законом № 540-ІХ, тобто у період з 12.03.2020 по 02.04.2020.

У зв'язку із цим колегія суддів вважає, що відсутні підстави пов'язувати можливість продовження позовної давності саме з датою набрання чинності Законом № 540-ІХ, а не з датою введення карантину.

Тому для досягнення єдності практики **необхідно відступити** саме від правової позиції, викладеної колегією суддів КЦС ВС у постанові від 01.12.2021 у справі № 373/651/20, у зв'язку із чим колегія суддів КГС ВС вбачала підстави для передачі справи на розгляд Великої Палати Верховного Суду.

Наведені підстави є достатніми для прийняття та призначення цієї справи до розгляду Великою Палатою Верховного Суду

Верховний
Суд

Дякую за увагу!